

Column oktober 2015 (Arie de Bruin)

„Uit angst voor de dood van het kind, ontnemen we hem het leven” (Janusz Korczak)

Een jaar of vijftig geleden werd op veel scholen het leerlingvolgsysteem ingevoerd. Het is immers handig dat de kennis over de vorderingen van een kind niet uitsluitend in het hoofd van de meester of de juf te vinden is. Bovendien kunnen we dan jaar op jaar systematisch de stand van zaken aan collega's overdragen.

Dat begon eenvoudig met het bijhouden van cijfers van repetities en het noteren van bijzonderheden over het kind. Maar al snel werd het aantal gegevens dat opgeslagen moest worden in het leerlingvolgsysteem (LVS) uitgebreid met de resultaten van toetsen. De computer had inmiddels zijn intrede gedaan en dat gaf enorme voordelen: je kon eenvoudig tabellen, grafieken etc. maken, je hoefde zelf niet meer het gemiddelde uit te rekenen en er kon eindeloos veel opgeslagen worden.

Al snel waren er uitgeverij die hier wel brood in zagen en er werden standaardsystemen ontwikkeld in ESIS, Parnassys en niet te vergeten het CITO-LVS.

Die systemen bieden elk jaar nieuwe mogelijkheden en ze kunnen uitgebreid worden met de laatste versies. Bedrijven en adviseurs varen er wel bij, de markt ligt open, want een beetje directeur zorgt wel dat op zijn/haar school het meest geavanceerde en uitgebreide LVS te vinden is. Dat is ook handig, want allerlei instanties willen voortaan gegevens verzamelen uit jouw LVS. Bovendien zul je van de inspectie een behoorlijke reprimande krijgen, wanneer jouw school het LVS niet op orde heeft.

Maar het is niet voldoende om al die data op te slaan in de computer; je kunt er ook per kind een dossier van maken. Zeker voor kinderen waar 'iets mee is' moet je heel veel bijhouden en zelfs vooraf een „ontwikkelperspectief” opstellen. Want als je hulp wilt invoeren, zul je toch heel wat aan dossier-gegevens moeten kunnen overleggen wil je überhaupt in aanmerking komen voor financiering van die hulp.

We spelen een beetje profetie: jij kunt in de toekomst kijken van dit kind, je weet al waar het over zes jaar moet eindigen. Uit angst iets te vergeten, houden we steeds meer bij, maken we de dossiers steeds ingewikkelder en dikker. Immers, interdisciplinaire commissies nemen aan de hand van dossiers allerlei beslissingen over een kind dat zij nooit gezien hebben.

We zijn zo bang geworden dat het mis kan gaan, dat we op voorhand alles willen controleren en bijhouden of de ontwikkeling wel normaal verloopt. Voortdurend zullen we toetsen en testen afnemen over allerlei ontwikkelingen en leervorderingen om te zien of het kind aan onze standaardnorm voldoet. En al die resultaten kunnen we keurig bijhouden in ons leerlingvolgsysteem.

Met alle goede bedoelingen ontnemen we daarmee heel veel kinderen hun normale leven, hun eigen ontwikkeling en hun talenten. We ontnemen hen ook het recht om van hun eigen fouten te leren, zelf risico's te nemen en te ontdekken waar hun talenten liggen.

Angst is een slechte raadgever. Misschien niet uit angst voor de werkelijke dood van het kind, maar uit angst voor fouten, risico's en mislukkingen, ontnemen we hem het leven.

Want het gevolg van al die uitgebreide leerlingvolgsystemen laat zich raden: wat er eenmaal in zit, gaat er moeilijk uit. En zo kan het voorkomen dat de zwakke score uit groep 3 jou als kind jarenlang achtervolgt, want het verwachtingspatroon van al die leerkrachten daarna wordt mede bepaald door wat er allemaal in jouw LVS zit. Het voorspelde ontwikkelingsperspectief maakt zichzelf waar. De zelf fullfilling prophecy ligt op de loer! Zo wordt het vanzelf een achtervolgsysteem.

We ontnemen niet alleen kinderen het leven, maar ook veel leraren. Wij ontnemen hen hun passie voor het onderwijs, hun passie om te werken met kinderen in plaats van met toetsgegevens, dossiers en al die administratie.

Waar ik ook kom in het onderwijs, die klacht hoor ik altijd van heel veel bevlogen mensen.
Zullen we de bakens dan maar eens verzetten en leraren en hun leerlingen het leven terug geven?